עין משפמ

קמו אב מיי פ"ו מהלי

סי קו סעיף א וסי קו סעיף

ג: קמו ג מיי שם הלכה י

קשו ג מיי שם הנכה י וסמג שם טוש"ע שם ס" קו סעיף ב: ק"ז ד ה מי" פ"ט מהלי זכייה ומתנה הלכה ה ו ועיין בהשגות ובמ"מ סמג

עשין פב טוש״ע ח״מ סי׳

בהשגות ובמגיד משנה סמג

עשין מח טוש"ע אה"ע סי לג סעיף כ וטוש"ע ח"מ סי"

לג סעיף לי וחית סיי רנב סעיף א: קיש ז מיי פייצ מהלי זכייה ומתנה הלכה ד

סמג עשין פב טוש"ע ח"מ

סי׳ רמח סעיף א:

רבינו נרשום

את בתו: כיון דאילו הדר

כשירש בתו אית לה ההוא

תילתא נמי לאחר מותו:

קנה לאחר ההוא תילחי

אחר שכתב לה תילתא בכתובתה

ו מיי' פי"ט מהל' אישות הלכה יג ועיין

. קיח ו

וכייה ומחנה הלכה יא

ל) ויבמות לא. כתובות יט.ז. ל) ניכנות מה כמוכות יטן, ב) [עי חוס' כמוכות מט: ד"ה הוא ואשמון, ג) לעיל קכט:, ד) [ל"ל אחר ד"ה

לגבות וכן הלכה: **ההוא דפלגינהו**. כל נכסיו חילק לבניו ולאשתו ובצוואת שכיב מרע דהיינו עשאה שותף בין הבנים אלא ששייר דקל

אחד שלא פירש למי: סבר רבינא למימר לים לה. ממותר כתובה

אלא ההוא דיקלא דהא אי לא שייר דיקלא אבדה כתובתה מן הבנים

שמחלה להם שעבודה משום דנעשית שותף ביניהן והשתא נמי זכו

הבנים והיא תטרוף את הדקל: א"ל רב יימר לרבינא אי לית לה.

כתובתה מחלק הבנים משום דידעה דלית ליה נכסים אחריני ומחלה

להו בשביל שעשאה שותף ביניהם א"ה דיקלא נמי לית לה דהא ידעת

ליה להאי דקל ומחלה להו ליורשיו דכל כתובתה מחלה מהני נכסים

דאית ליה משום דעשאה שותף דמה לי למחול שעבודה מאותן שחלק

לבנים ומה לי מן אותו דקל שלא חלק אלא מאי אית לן למימר מאיזה

טעם נחתא אדקל לטרוף ממנו היינו משום דלא מחלה כתובתה

שהרי הניח לה מקום קלת לגבות הימנו כגון האי דקל שלא רלה

לחלוח לבניו ומגו דנחתא אדקל נחתא נמי אחלק הבנים דהאי דשתקה

ולא ערערה היינו לפי שהיה מניח לה הדקל וסברה למה אערער

עכשיו עד שישומו ב"ד את הדקל ואטרפנו והדר אערער על הבנים

ואטרוף מהן המותר דלא הויא שתיקה דידה מחילה אלא היכא דמחלק כל הנכסים ולא שביק לה מידי דמשום האי טעמא מספקא

לן לעיל (דף קלב:) גבי בריא דדלמא כיון דאיכא למימר הדר קני

סברה למה אערער עכשיו עד אשר אראה אם אמצא מחום לגבות

מצד אחר וכיון דמשום הכי שתקה לא הויא שתיקותה הודאה אלא

תלויה ועומדת אם תערער על אלו אם לאו וה"נ כיון דשבק לה

מידי למיטרף להכי שתקה ואח"כ תלעוק על המותר. והשתא שמעינן

מהכא דשכיב מרע הכותב כל נכסיו או מחלק לבניו בפני אשתו וגם

לה נתן קרקע כל שהוא ושתקה ולא ערערה והוא הדין אם כתב כל

נכסיו לאחרים בפניה ולה כתב קרקע כל שהוא קנו שהרי מחלה להן שעבודה ולא תטרוף מהן כרב נחמן דאמר [קלב:] הואיל ועשאה שותף

בין הבנים אבדה כתובתה דבעשאה שותף תליא מילתא ל"ש עם בניו ול"ש עם אחרים. והנ"מ כשחלק כל נכסיו לאשתו וליורשיו אבל

שייר אפילו דקל אחד דהיינו קרקע כל שהוא שלא פירש למי מגו דהדרא אדיקלא הדרא ונחתא למגבי מכולהו נכסי ולא מחלה מידי.

הגהות הב"ח

, לדברין,

(A) גמרא הכי נמי קאמינא: (ב) שם שאין זה לשון מתנה: (ג) רשב"ם ד"ה חמר רב לג) השב ב 7 יה מנות לכי הונא שכיב מרע כו' כני"ל ומיבת שאמר נמחק: (ד) ד"ה לדברי ר' יוחנן כו' לעיל. נ"ב :דף קכ"ט ע"ב

מוסף רש"י

גבבי גגובי למה לך. מחגנב אתה לומר דבריך בלשון שלא נחלקו בו היחיד והמרובים כדי שלא יבטלו (שם). לדברי ר׳ ירשה ירושה כלל. ודאי מאי דאמר נכסי לך לראשון לשון מתנה הוא ויכול להפסיקה וקנה

א"ל רב כהנא אינו. קנה נכסים אחרים בתר הכי לית לה לאשה בתמיה הא ודאי אית לה דנהי דמחלה שעבודה לבנות בשביל שעשאה שותף ביניהן חוב כתובתה מיהא לא מחלה שאם תמלא מקום לטרוף כגון שיקנה נכסים טורפת מהם וכדכתב ודעתיד אנא למיקני שנכסים העתידין לבא ישתעבדו לה וכיון דאילו הדר קני מאדם אחר או ממורישיו אית לה לאשה השתא נמי כי נפלו לו מאותן נכסים עצמן אית לה דמה לי אותן נכסים עלמן מה לי אחרים שאם נתרלית להקנות המתנה לבנות ולמחול להם שעבודה לבעלה מיהא לא מחלה מידי אם תמלא מקום

אמר ליה רב כהנא "אילו הדר קני מי לא שקלא וכיון ראילו הדר קני שקלא יהשתא נמי שקלא ההוא דיקלא הבלגינהו לנכסיה לאתתיה ולבניה שייר חד דיקלא סבר רבינאָ למימר לית לה אלא חד דיקלא אמר ליה רב יימר לרבינא אי לית לה חד דיקלא נמי לית לה אלא ימיגו דנחתא לדיקלא נחתא נמי לכולהו נכסי אמר רב הונא ישכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחר רואין אם ראוי ליורשו נוטלן משום ירושה ואם לאו נומלן משום מתנה אמר ליה רב נחמן 🕫 גנבא גנובי למה לך אי סבירא לך כרבי יוחגן בן ברוקה אימא הלכה כרבי יוחגן בן ברוקה דהא שמעתתיך כר' יוחנן בן ברוקה הוא דאזלא דלמא כי הא קאמרת דההוא דהוה קא שכיב ואמרו ליה נכסיה למאן דלמא לפלניא ואמר להו אלא למאן ואמרת לן עלה אם ראוי ליורשו נומלן משום ירושה ואם לאו נוטלן משום מתנה אמר ליה האין הכי 🐠 קאמינא למאי הלכתא סבר רב אדא בר אהבה קמיה דרבא למימר אם ראוי ליורשו אלמנתו נזונית מנכסיו ואם לאו אין אלמנתו נזונית מנכסיו אמר ליה רבא ימיגרע גרעא השתא בירושה דאורייתא אמרת אלמנתו נזונית מנכסיו יבמתנה דרבנן לא כל שכן אלא אמר רבא יכדשלח רב אחא בר רב עויא לדברי רבי יוחגן בן ברוקה נכסי לך ואחריך לפלוני אם היה ראשון ראוי ליורשו אין לשני במקום ראשון כלום שאין 🕫 לשון מתנה אלא לשון ירושה וירושה אין לה הפסק אמר ליה רבא לרב נחמן והא אפסקה הוא סבר יש לה הפסק ורחמנא אמר אין לה הפסק

שייר לעצמו חד דקלא וסבר רבינא למימר לית לה. ליטול כתובתה אלא מאותו דקל: אי לית לה. מחמת כתובה משאר נכסים שהניח לבניו. באותו דקל ששייר נמי לית לה משום כתובה משום דאיכא למימר דמחלה כתובתה על ההיא דמחלה כתובתה על ההיא פלגא נכסים דיהיב לה בעלה עת בייי מגו כו': רואין אם ראוי מגו כו': רואין אם ראוי ליורשו. כגון אחיו: נוטל משום ירושה ואם לאו נוטל משום מתנה. דרבותה קמ"ל דחזיין בין במתנה בין בירושה: דשמעתיך כר' יוחנן בן ברוקה אזלא. דאמר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין: אמרו ליה נכסיה [לפלניא] אלא למאן. כלומר אם לא אתנה לזה למי אתנה שלא היה לו בנים: אין הכי קאמינא. למאז ואמרו ליה נכסי ולא כר׳ יוחנן בן ברוקה דאיהו אמר אפי׳ במקום בת או בן: אם ראוי ליורשו זה שנכתבו לו: אלמנתו. של כותב: ניזונת מנכסיו. כשם שהאלמנה ניזונית משאר יורשין גמורין ואם לאו אינה ניזונית משום ליה מגרע גרעה. אלמנה זו שאינה ניזונית במקום מתנה כבמקום ירושה: התות כבמקום הדשות. השתא בירושה דאורייתא. היכא דבנים יורשין אביהן שקלה מזוני. מתנה דרבנן היא מתנת שכיב מרע דיהיב לאחריני לא אשכחן מדאוריית׳ דרבנן ה כדי שלא תטרף עליו ל) או אינו לעשות חפצי כל . דאית לה מזוני: אלא אמר דאית לה מווני: אלא אמר רבא. הא דקאמר רב הונא לעיל שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם ראוין לירש כו' כי ראויין האי גוונא קאמר כדשלח רב אחא בר בר חנא לעיל אם ראשון ראוי ליורשו הוא נוטלו משום ירושה ואין לשני כלום דלא חשבי' מתנה עיקר דיהב לה כל ימי חייו אלא ירושה שהן חייו אלא ירושה שהן ראויין לו עיקר וירושה אין לה הפסק מזרעו לעולם: והא אפסקה. להיכא דאמר ואחריך לפלוני אפסקה מראשון: אמר ליה. לאו

בר יש לה הפסק ולא היא: א) אולי צ"ל דיאמר איני יכול לעשות חפצי

. כל כמיויה והאי אמר הכי

ודוקא בשכתב לה קרקע כל שהוא אבל אם נתן לה מטלטלים ולא ההוא קרקע לא מקריא שותף בין הבנים ולא מחלה מידי ונחתא אכולהו נכסי כדאמר רב נחמן [שם] מטלטלי לא קאמריי. וה"מ דאבדה כחובתה מהנהו נכסי שכתב לבניו אבל אי הדר בתר הכי וקני נכסי אחריני ואפי׳ מהנהו נכסי עצמן שחלק לבניו כגון שמת אחד מבניו בחייו הדרא וגביא מינייהו מותר כתובתה שכך כתב לה דעתיד אנא למיקני. ודוקא שכיב מרע כדאמרן לעיל אבל בריא שחלק נכסיו לבניו וכחב גם לה קרקע כל שהוא הא איבעיא ליה לרבא [שם] אי מחלה להו שעבודה שעל שכיב וווע כל מותן לפיל מבל בנים שחוק לכהיו לבנה צבי לי קול של כל שחות החלים של החלים החלים לבנה בכל דין מיקו אחתן נכסים אם לאו ואוקימנא בתיקו והלכך כיון דמספקא לן אמרינן המוציא מחבירו דהיינו אשה עליה להביא הראיה דבכל דין מיקו מאן דתפים תפים ומיהו אי הדר קני אית לה: אמר רב הונא שריב מרע ש שאמר כו'. משום דאליבא דר' יוחלן בן ברוקה מיירי כדלקמן לחפים שריב בריא מיבעיא לן לעיל נקלא. אי איירי ביה ר' יוחלן בן ברוקה אי לא: שהחב כל נכסיו. מסם ולא פרש לא לשון מתכה ולא נקיט שכיב מרע דהא בבריא מיבעיא לן לעיל נקלא. אירי ביה ר' יוחלן בן ברוקה אי לא: שהחב כל נכסיו. מחם ולא פרש לא לשון מתכה ולא לשון ירושה אלא סתמא נכסיי לפלוני: רואין אם. אותו מקבל מתנה ראוי ליורשו כגון בן בין הבנים נוטלן בתורת ירושה כר׳ יוחנן בן ברוקה וַלשִיל קל.] דכיון דראוי ליורשו מסתמא להוריש לו נמכוין הואיל ולא פירש לשון מתנה אבל גבי ירושה א״ל לפרש דממילא קא ירית הלכך כל היכא דאיכא לאוקומה בירושה דמפסה מן החורה לא מקני ליה מסתמא במחנה למיעקר נחלה דאורייתא: ואם לאו. דאינו ראוי לירש בעל כרחך נכסיי נחונין לפלוני קאמר דאין אדם מוליא דבריו בטלין מפיו ולמחנה איכוין ולא לירושה ולכך נוטלן משום מחנה. ולקמן מפרש מאי נפקא לן מינה אם נוטלן משום ירושה או משום מתנה: גנבא גנובי למה לך. לסתום דבריך ולמימר רואין כו': אי סבירא לך כר' יוחנן בן ברוקה. דאמר אם אמר על מי שראוי ליורשו דבריו קיימין ולפיכך אתה אומר רואין אם ראוי ליורשו כו׳ אימא בהדיא דהלכתא כוותיה ולא תסתיר דבריך לומר כר' יוחנן בן ברוקה בענין שלא יבינו בני אדם: דלמא כי הא אמרת. כל זה אמר ליה רב נחמן לרב הונא שמא אתה לא לכך נתכוונת לומר דבריך בסתם ולהשמיענו כר' יוחנן אלא עובדא הכי הוה בסתם כדמפרש ואזיל ועיקר דבריך באת להשמיענו חילוק בין נטילה משום מתנה לנטילה משום ירושה כדמפרש ואזיל ואגב אורחך מיהא שמעינן דסבירא לך כר' יוחנן ומיהו עיקר שיטה זו שתפסת לא לכך באתה דא״כ היה לך לומר בפירוש הלכה כר׳ יוחנן בן ברוקה: **דהוה קא שריב.** היה נפטר לבית יומיא שיקר שיקים זו שמפסת מו לכן במתום דים לי הים כן שתו בפירוש שכנים כל יימון שכתב דקאמרת דמה לי כתב מה לי אחר: עולמו: אלא למאן. כלומר מאן קא שקיל נכסיי אלא הוא והוי כמאן דא"ל נכסיי לך והיינו שכתב דקאמרת דמה לי כתב מה לי אחר: ואמרת לן עלה. דמכל מקום שקיל מיהו אם קרובו וראוי ליורשו הוי ירושה ואי לאו הוי מתנה דאלא למאן וכן נכסיי לך שתי לשונות משמע כשהוא יורש משמע לשון ירושה וכשאין ראוי לירש הוי לשון מתנה. ולקמן מפרש מאי נפקא לן מינה למאי אחא לאשמועינן: אין ה"ב קאמינא. על הכוחב נכסיו סחם באתי להורות דומנין הוי ירושה וזמנין הוי מחנה: **סבר רב אדא בר אהבה קמיה דרבא.** לפרושי למאי נפקא מינה ומה בא רב הונא ללמדנו אם ראוי ליורשו להכי אמר רב הונא דהוי לשון ירושה שתהא אלמנחו של מת ניזונת מנכסיו שהוריש לזה כדתנן (כמוכות דף לה:) אלמנה ניזונת מנכסי יתומים כלומר יורשין: ואם לאו. נוטלן משום מתנה ושוב אין אלמנתו ניזונת מהן כדתנן (גיטין דף מח:) אין מוציאין למזון אשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם משום דהוי מזונות דבר שאין לו קצבה ואין יכולין לקוחות להזהר ובין מתנה ובין מכר הוו משועבדים: א"ל רבא. וכי בשביל שנתנו במתנת שכיב מרע שאינה קונה אלא מדרבנן שהרי אין מתנה לאחר מיתה אלא תקנת חכמים היא שיהיו דבריו ככתובין וכמסורין כדי שלא תטרף דעתו עליו: מיגרע גרעה. בתמיה וכי הורע כחה של אלמנתו בכך השתא בירושה דאורייתא דאלימא כח יורש אם ראוי ליורשו שהתורה זיכתה לו כדכתיב [דברים כ6] ביום הנחילו את בניו אפ״ה אתרינן אלמנה ניזונת מנכסי היורש: **מחנה דרבנן**. כי הך מחנח שכ"מ שאין בה קנין אלא מדרבנן כדפרישית לא כ"ש דניזונת מהן ולעולם לאו להכי נפקא מינה חילוק שהשמיענו רב הונא בין נוטל משום ירושה ובין נוטל משום מחנה. ומהכא שמעינן דהא דקיימא לן גיניין שם) דמוון האשה והבנוח לא טרפא ממשעבדי ה"מ מתנה גמורה בקנין או מכר גמור אבל מתנת שכ"מ אלמנתו ניזונת מנכסי מקבל מתנה וה"ה לבנות: אלא אמר רבא. להכי נפקא מינה בין מתנה לירושה: כדשלה רב אחא כו'. שאם אמר האי שכ"מ ואלא למאן ואחריו לפלוני רואין אם היה ראשון ראוי ליורשו נוטלו משום ירושה ואין לשני אחריו כלום דכיון דעשאו יורש חכה בדין חורה כי קאמר תו ואחריו לפלוני הוי מתנה על מה שכחוב בחורה דאינו יכול לעקור חורת ירושה מאוחו שירש כבר וגם אפי׳ אם פירש אני מורישך ע״מ שיטול האי שני אחריך הוי נמי מחנה על מה שכתוב בתורה והוי המעשה מעשה והתנאי בעל: די דהא ירושה אין לה הפסק. אלא ממשמשת עד ראובן כדנפקא לן מקראי בפירקין (דף קטו:): לדברי ר' יוחנן כו'. לעיל (ד) בשמעתין פרישית לה: והא אפסקה. דעל תנאי שיטול שני אחריו הוריש לראשון: ורחמנא אמר אין לה הפסק. והוי מתנה על מה שכתוב בתורה והוי מעשה מעשה והתנאי בעל. והכי הלכתא כדשלת רב אחא דהא חזינא עובדא בסמוך כוותיה:

והמרובים כדי שלא יבטלו את דבריך דאמרת כיחידאה (כתובות יש.). אימא הלכה (כתובות ים.). אימא הלכה כר׳ יוחגן בן ברוקה. ולא מנקוט לה כמילתא באנפא נפשה (שם). לדברי רי יוחגן בן ברוקה. לס"ל דאב יכול להוריש צלשון ירושה לאחד מצניו כל נכסיו, אם אמר לאחד מהם גבסי לך, כדמפרש לקמיה, וראשון לך, כדמפרש לקמיה, וראשון ראוי ליורשו ולא פירש לא לשון ירושה ולא לשון מתנה, אין לשני במקום הראשון או יורשי ראשון כלום, שאין כאן לשון מתנה להאי ראשון, אלא לשון מתנה להאי ראשון, אלא מתמתא ללשון ירושה איכוין האלא הנותן במאי דאמר נכסיי לק. ההיתן במאי דאמר נכסיי לק. ההיאל וחזי לירש כל הנכסים מון התורה אם ירלה אפיו, וכיון דירושה הואל להאי יכול להפסיקה. לחשון מינו יכול להלמין, ודוקא לחי יוחנן בן ברוקא, אבל לרכנן כיון דאינו יכול להרבות